

проф. Гаetano Пасарели

Иконоборството във Византия 8 - 9 в., което може да изглежда за нас, модерните, проблем изключително от религиозно естество, за определен период преобръща цялото византийско общество. Всъщност това е една криза, която се излива в продължителен процес на промени и относителни стабилизации. В историята на този процес са включени комплицирано и фигурата на императора, и взаимоотношенията между държавата и църквата, и тези между йерархите и монасите. Може да се каже, че иконоборството ознаменува един своеобразен водораздел не само за Църквата, но също и за гражданското общество и културата на Византия. През тази епоха се променя дори начинът на писане на книги. Необходимостта от транслитерация на текстове от стария на новия начин на писане позволява да се спасят много антични текстове, които по този идеален начин преминават в средновековието и така достигат до нас.

Феноменът на иконоборство е особено важен за имперските провинции, особено като се има пред вид, че източните вече са под контрола на арабо-ислямския Халифат. Изключително важен аспект е изясняването на ролята на иконата за Църквата, на литургичните, възпитателни, психологически и естетически функции на иконата, открояващи се отчетливо именно в периода на иконоборството.

Иконоборството, макар и ясно определен хронологически и концептуално, остава в научните изследвания твърде артикулирано явление. През последното столетие бяха установени от изследователите множество различни ключове за прочит на иконоборството, всички легитимни, но не абсолютни: сблъсък с монашеството, конфронтиране с ислямския изток, теологическо протипопоставяне с монофизитството, политическо-религиозен избор, връзка с манихейството и богомилството, социално-икономически промени в резултат на класова борба. Издадени са голям брой изследвания и са публикувани множество нови извори за иконоборството. Все още не са изчерпани аспектите на това сложно явление и не е отговорено по задоволителен начин на много отворени въпроси около него. В някои от най-новите изследвания отново се налага идеята, че иконоборството е по същество една императорска ерес, която се ражда в пурпур в двореца и следователно може да се определи като персонално поведение на император Лъв III.

Несъмнено позитивен начин за изследване на иконоборството днес е да се изложат най-добрите проучвания от различен тип и в различни

аспекти, които могат да водят читателя към същината на феномена. В студията се проследяват теологическите и произтичащите от тях естетически основания на иконоборството и иконопочитанието, взима се отношение към много от изложените вече различни ключови позиции за прочит и интерпретация.